

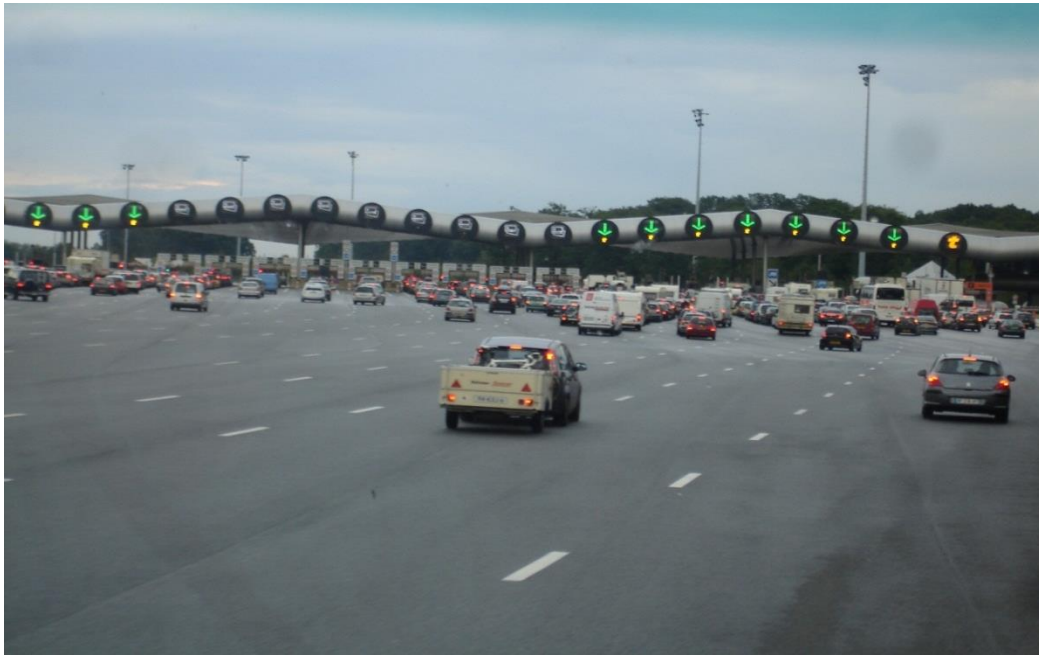
Інститут географії НАН України

Завдання географії у впровадженні в Україні парадигми сталого розвитку і цілей 2030

На межі тисячоліть серед глобальних проблем, з якими зіткнулося людство на перше місце вийшли питання взаємовідносин суспільства з природою, які до краю загострили питання: куди рухатись далі

http://ziza.qip.ru/1345059409-perenaselennaja_planeta_zemlja_10_foto.htm

Динаміка збільшення чисельності населення світу

15 тисяч р. тому назад на Землі було 3 млн. осіб., за 2 тис. р. до Р. Х. – 50 млн., на початку н.е. – 230 млн. чел., в кінці I тисячоліття – 275 млн., в 1900 р. – 1,6 млрд., у 2016 – 7,3 млрд.

Рік	Населення, млрд. осіб	Час досягнення мільярдного приросту, років
1820	1	Вся попередня історія
1927	2	107
1960	3	33
1974	4	14
1987	5	13
1999	6	12
2012	7	13

**На початку XX століття щорічне споживання
води на 1 особу становило 360 м³, на початку
XXI – 607м³.**

1990 р.

2005 р.

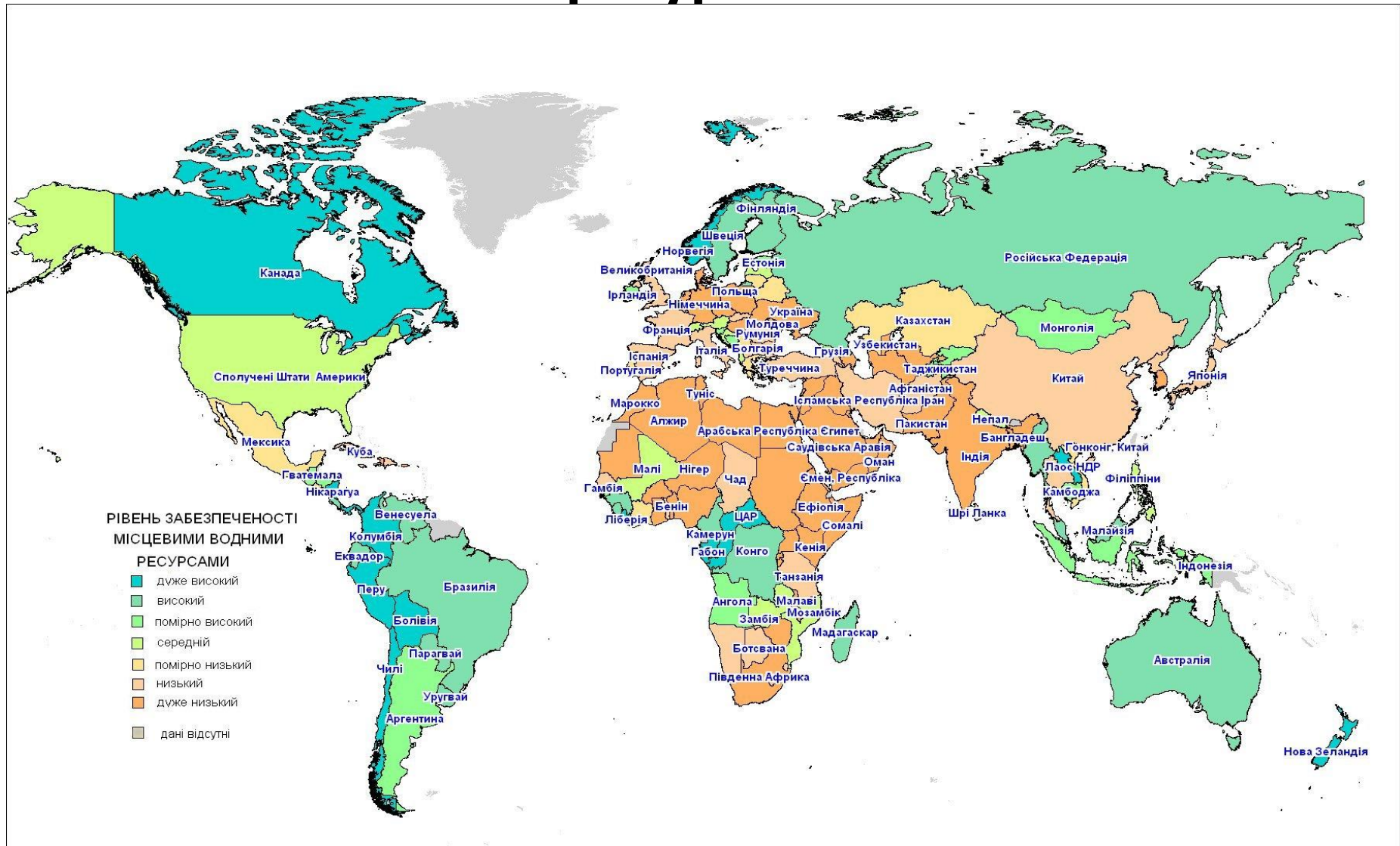
http://ziza.qip.ru/1345059409-perenaseennaja_planeta_zemlja_10_foto.htm

Використання води у XX ст.

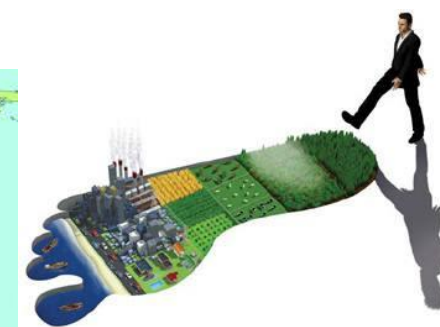
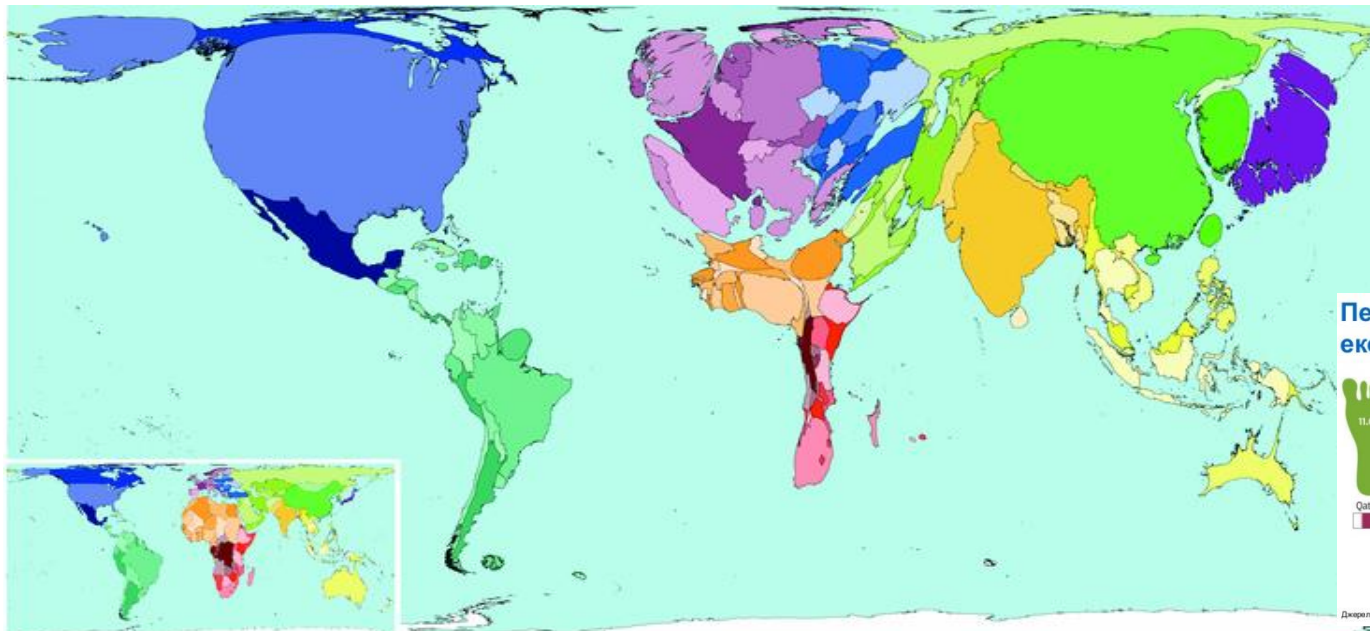

Повне використання води (км³ на рік)	в 1900 г.	в 1950 г.	в 2000 г.
У всіх сферах діяльності	579,0	1360,0	5190,0

Індекс забезпеченості населення світу водними ресурсами

Країни світу. Розмір екологічного сліду, 2009 р. Джерело: <http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/>

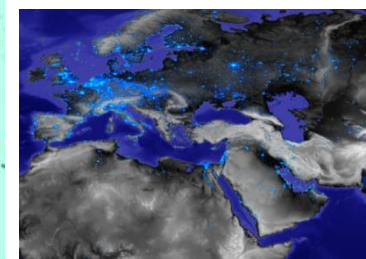
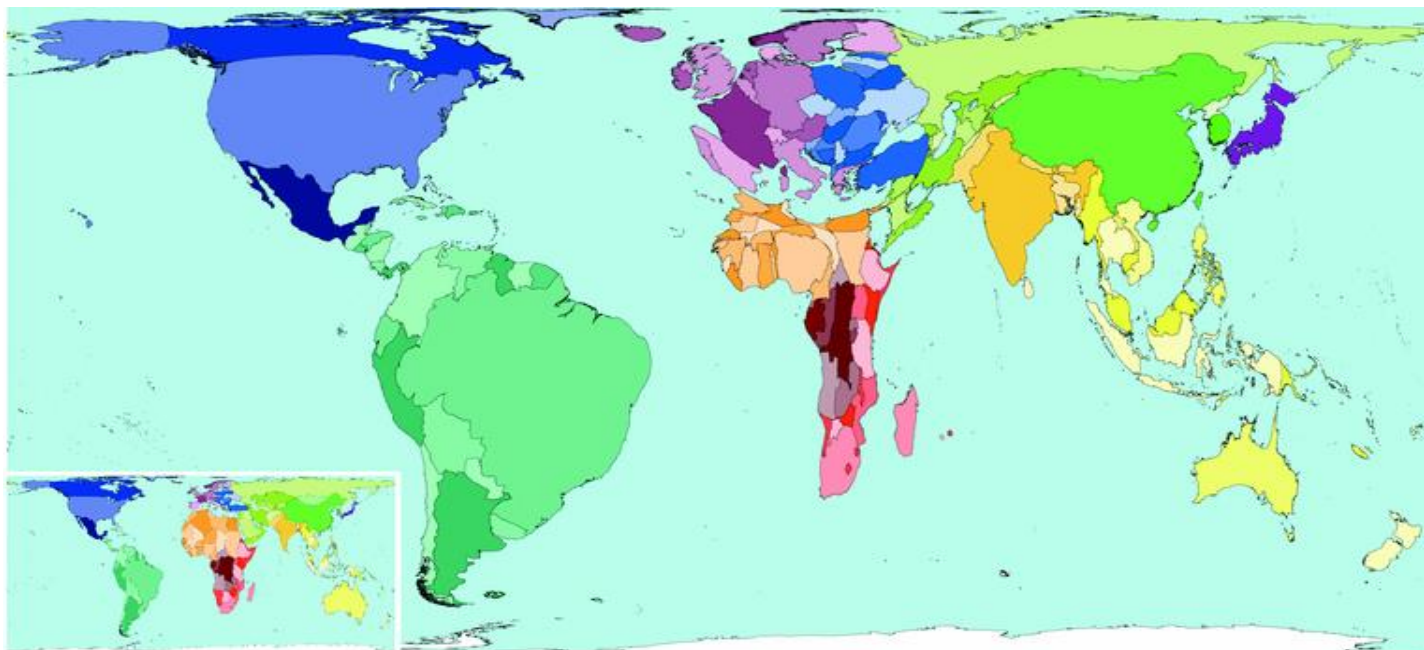

Перша десятка країн за розміром екологічного відбитку, 2012 га/людину

Джерело: <http://www.graphika24.com/countries-with-biggest-ecological-footprint/>

Країни світу. Екологічна місткість території, 2009 р. Джерело: <http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/>

Основні віхи на шляху до концепції сталого розвитку

Праці В.І. Вернадського

Римський клуб і його доповіді

I Міжнародна конференція з навколишнього середовища, Стокгольм, 1972 р.

Доповідь комісії Брунтланд “Наше спільне майбутнє”

Конференція ООН в Ріо-де-Жанейро (Саміт “Планета Земля”), 1992 р.

У 1992 р. в Ріо Конференція ООН проголосила концепцію сталого розвитку, як нової моделі взаємодії суспільства і природи. Перехід до сталого розвитку було оголошено завданням для людства на ХХІ століття.

27 червня 2014 р. Україна підписала, а 16 вересня 2014 р. ратифікувала Угоду про асоціацію між Україною та ЄС.

Впровадження 26-ти Директив ЄС та 3-х Регламентів ЄС.
У вересні 2015 р. 70-а сесія Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку ухвалила Цілі сталого розвитку 2030

Політика країн ЄС

Програми дій з навколишнього середовища ЄС, з 1973 (остання - «Добробут у рамках можливостей нашої планети»)

«Загальноєвропейська стратегія збереження біологічного та ландшафтного різноманіття» (1995)

«Керівні принципи сталого розвитку Європейського континенту» CEMAT, 2000.

Лісабонська стратегія розвитку ЄС, 2000.
Стратегія сталого розвитку ЄС (2001, з подальшими ревізіями)

Європа -2020, європейська стратегія для розумного, стійкого та інклюзивного розвитку 2010

Територіальний порядок денний ЄС-2020 2011

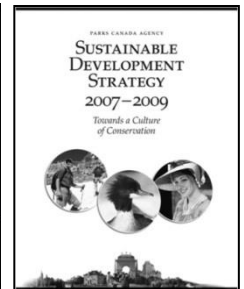
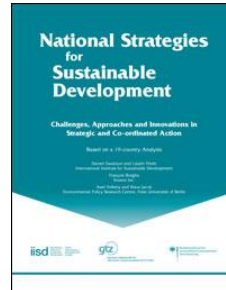
Інші ... + Національні стратегії і плани дій

Світові форуми, що аналізували підсумки зробленого після Ріо (Йоганнесбург 2002, Ріо 2012) показали, з якими труднощами зіткнулось людство на шляху до сталого розвитку.

Водночас, час показав, що до **сталого розвитку**, як до моделі устрою відносин між природою і суспільством, можна застосувати відомий вислів про демократію як модель суспільного устрою: **це дуже недосконала модель, але людство не придумало нічого кращого за неї.**

У більшості країн світу концепція сталого (збалансованого) розвитку давно перейшла із теоретичної сфери у сферу практичного впровадження і реалізації

Головний висновок, років, що пройшли – альтернативи сталому розвитку нема.

- На шляху до сталого розвитку зроблено багато конкретних кроків, досягнуто значних успіхів.
- В багатьох країнах зменшується природоємність виробництва, впроваджуються нові екобезпечні технології, відновлюється природний стан ландшафтів, повітря і вода стають чистішими. В суспільній свідомості утверджується думка про необхідність бережного ставлення до природи, яка трансформується в нові принципи поведінки.
- Однак, в глобальному масштабі ситуація у відносинах суспільства і природи продовжує загострюватися.

Аналіз сучасної ситуації, що склалася в ході здійснення людством спроб переходу до моделі збалансованого розвитку, показує необхідність розробки цілісного, науково обґрунтованого плану дій щодо кінцевої мети, засобів, етапів здійснення, узгодження колективних дій суспільства та розробки реально діючих ефективних механізмів щодо забезпечення реалізації концепції збалансованого розвитку.

Це, в свою чергу, вимагає значного розширення існуючої теоретико-методологічної бази збалансованого розвитку.

Надзвичайна складність, багатоаспектність та міждисциплінарний характер проблем забезпечення переходу людства до моделі збалансованого розвитку об'єктивно зумовлюють необхідність залучення до їх вирішення представників найширшого спектру окремих галузей і напрямків наукового знання, що представляють природничі, суспільні і технічні дисципліни. Серед них особливе місце має належати дослідженням **географії, як однієї з фундаментальних наук, що вивчає територіальні аспекти взаємодії суспільства і природи.**

Роботи Інституту географії з проблематики сталого розвитку

Сталий (збалансований) розвиток – це розвиток суспільства, що дозволяє задовольнити потреби нинішнього покоління, на завдаючи при цьому шкоди можливостям наступних поколінь для задоволення їхніх власних потреб (ООН)

Головний його принцип (3 принцип Декларації Ріо) : Право на розвиток має бути реалізовано, щоб забезпечити справедливе задоволення потреб нинішнього і майбутніх поколінь в областях розвитку та навколишнього середовища.

Глобальні цілі 2030:

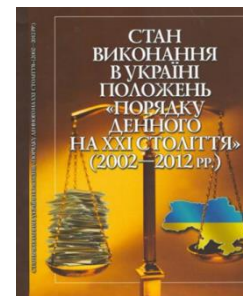
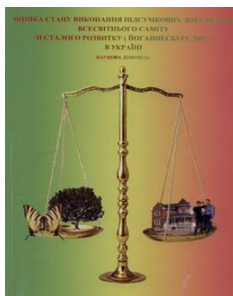

Впровадження принципів збалансованого розвитку (внесок географів)

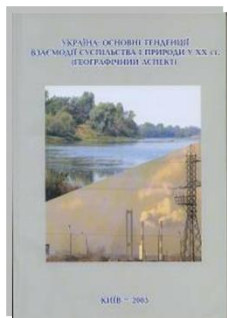
SWOT I GEP аналіз глобальних Конвенцій Ріо

Інформування суспільства

Розробка наукової підтримки концепції збалансованого розвитку

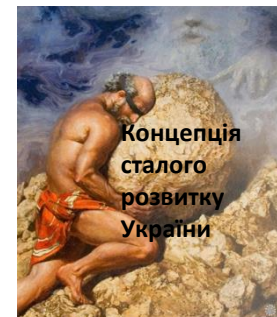
Участь в розробці Концепції сталого розвитку

КОНЦЕПЦІЯ ПЕРЕХОДУ УКРАЇНИ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Проект

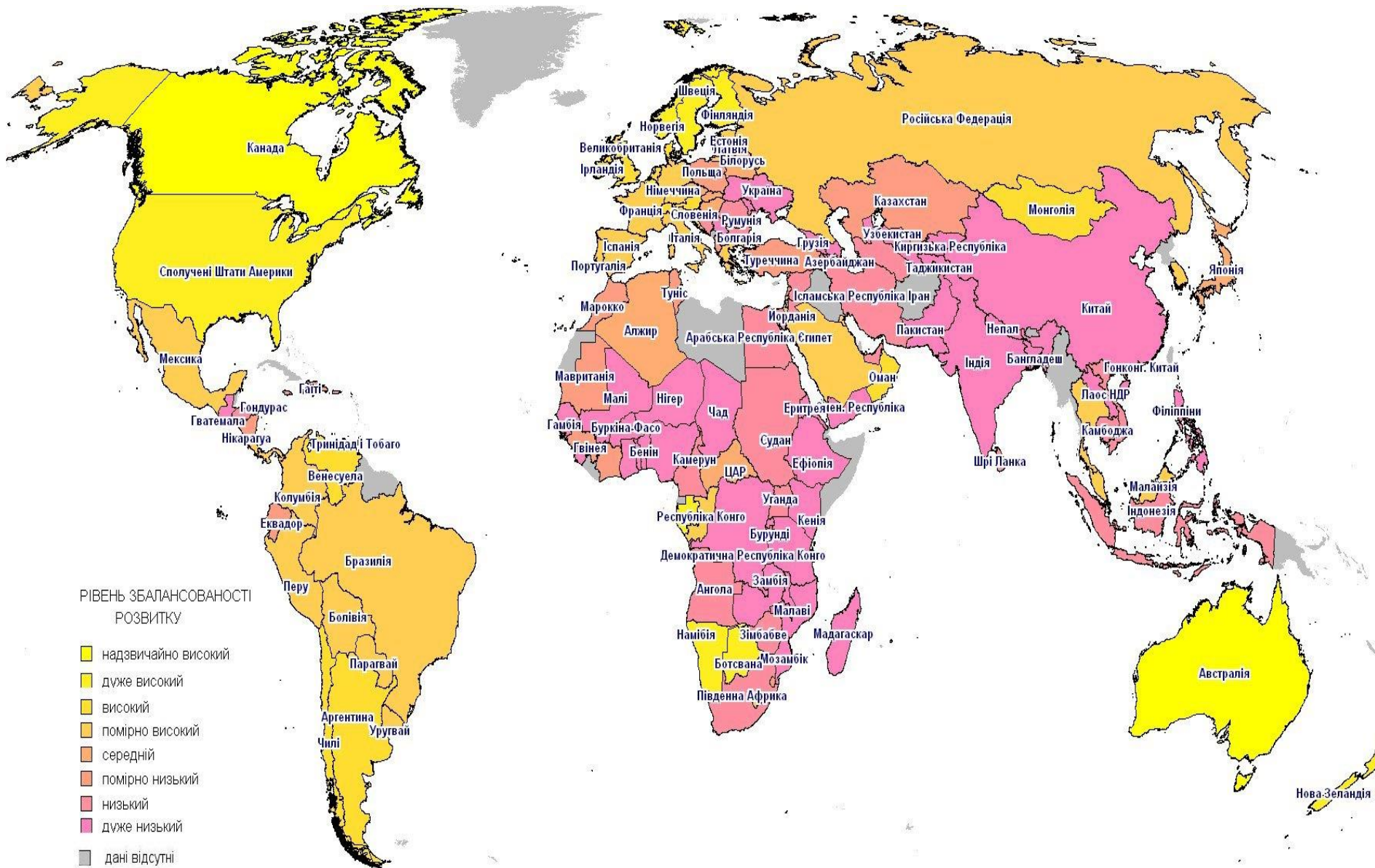
Виклики сучасності потребують від України вжиття термінових заходів щодо формування концептуального бачення розвитку країни. В умовах надмірної ресурсо- та енергоємності економіки України та збереження існуючої тенденції зростання цін на традиційні джерела енергії економіка може опинитися у складній ситуації найближчим часом. Для запобігання цій та іншим загрозам, а також для виконання міжнародних зобов'язань Україна має визначити довгострокову перспективу свого розвитку, беручи за основу концепцію сталого розвитку, зафіксовану у підсумкових документах Конференції ООН у Ріо-де-Жанейро в 1992 році та Йоганнесбурзі у 2002 році.

Концепція переходу України до сталого розвитку (далі – Концепція) визначає цілісну систему поглядів на подальші шляхи взаємointегрованого гуманітарного, соціального, економічного та екологічного розвитку країни. Вона визначає також правові засади, принципи, цілі та першочергові завдання щодо переходу країни до сталого розвитку і є базовою для подальшого розроблення стратегії, плану дій, державних, регіональних та інших програм, проектів сталого розвитку на найближчу і віддалену перспективу.

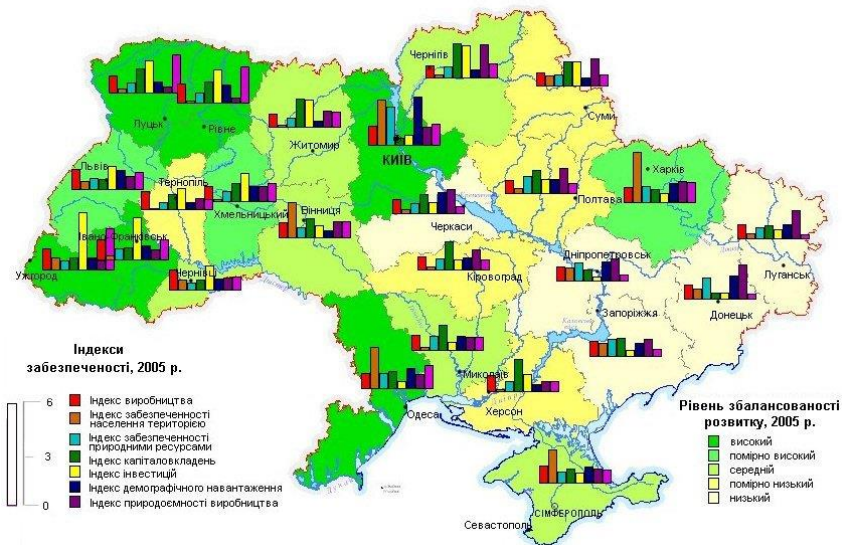

Концепція сталого розвитку України

Індекс збалансованості розвитку країн світу

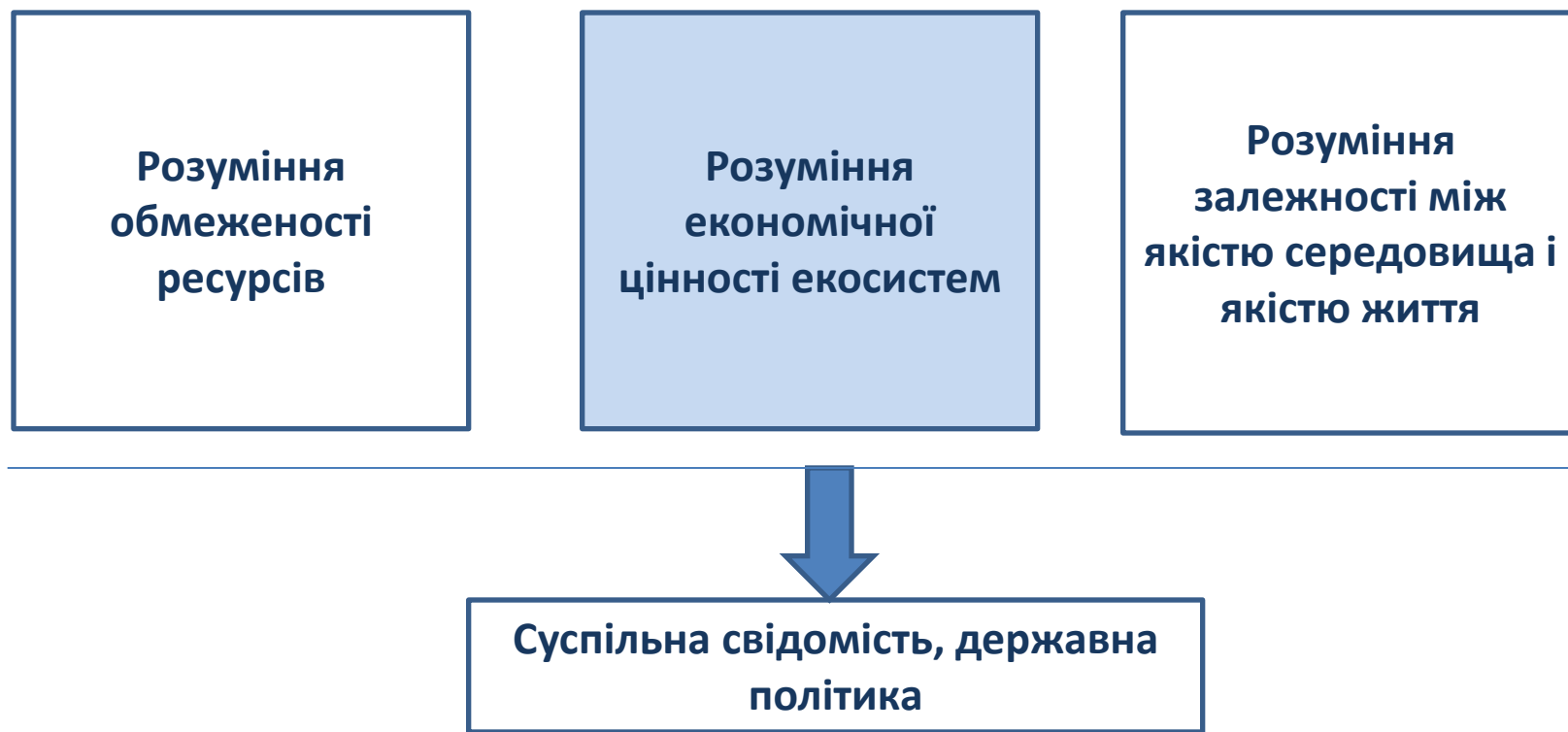
Індекс збалансованості розвитку регіонів України, 2005

Індекс збалансованості розвитку регіонів України, 2012

Потенціал екосистемних послуг в контексті нової ідеологія сталого споживання і виробництва

Стратегія біорізноманіття ЄС до 2020 року:

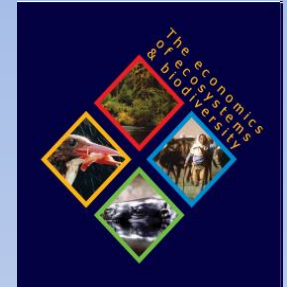
Ціль №2 Збереження та відновлення екосистем та їх послуг

Захід №5 для досягнення цілі №2

До 2014 року у всіх країнах-членах ЄС потрібно провести **картографування** та оцінку екосистемних послуг (в т.ч. - економічну оцінку).

Екосистемні послуги – послуги, блага та продукти, які надають екосистеми

*“Прямий и непрямий внесок в добробутлюдини” (ТЕЕВ) +
можливість існування нинішнього і майбутнього поколінь*

«Економіка екосистем і
біорізноманіття» (ТЕЕВ)

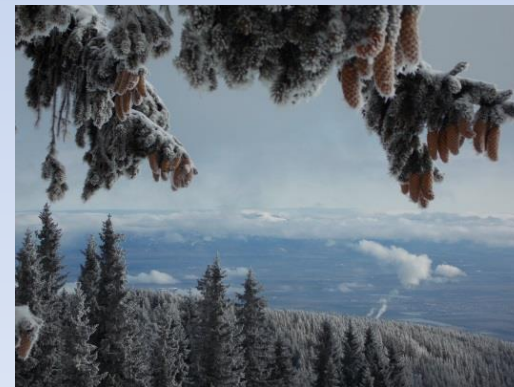
**Послуги по
наданню
продуктів**

**Культурні
послуги**

**Регулюючі
послуги**

**Підтримуючі
послуги**

Головні необхідні умови для практичної реалізації потенціалу ЕСП:

- Достатній рівень економічного розвитку
- Готовність суспільної думки
- Розуміння на рівні осіб, що приймають управлінські рішення важливості реалізації потенціалу ЕСП, як альтернативи попереднім підходам до природокористування
- Міжнародна співпраця, допомога слабшим
- Міждисциплінарний підхід до оцінювання потенціалу ЕСП
- Урахування і баланс інтересів користувачів – від глобального рівня – до локальних громад

Білорусь. 2016 р. ренатуралізація боліт на місці видобутку торфу. Перехід до використання екосистемних послуг території

Основним шляхом
відновлення
антропогенно порушених
торф'яників в Білорусі є їх
екологічна реабілітація
шляхом повторного
заболочування

В Білорусі вже відновлено 29 тис. га боліт; потрібно відновити 210 тис. га

Україна: поки що не до ЕСП

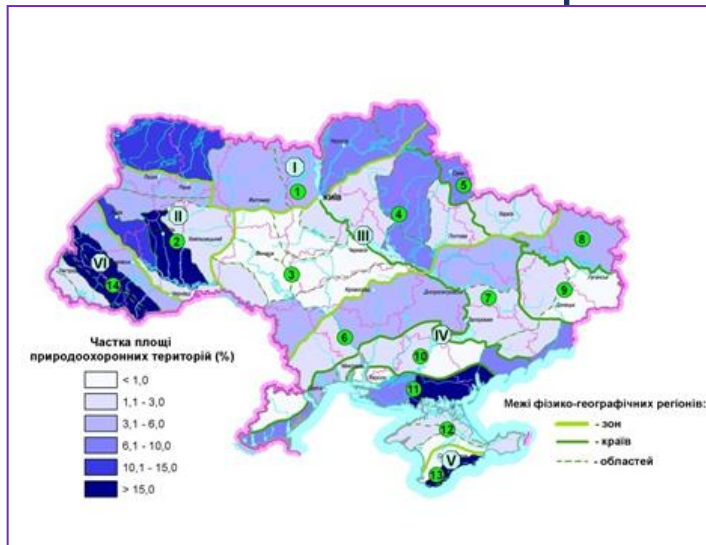
Україна. Рівненська область. Наслідки видобутку бурштину. 2015 р.

Україна. Житомирська область. «Чорні лісоруби» вивозять ліс. 2016 р.

Мережа природно-заповідних територій України

8040 територій и об'єктів ПЗФ
загальною площею **3,74 млн. га** в
межах суходільної території
України та **402,5 тис. га** в межах
акваторії Чорного моря

Україна:

показник заповідності – 6,3%,

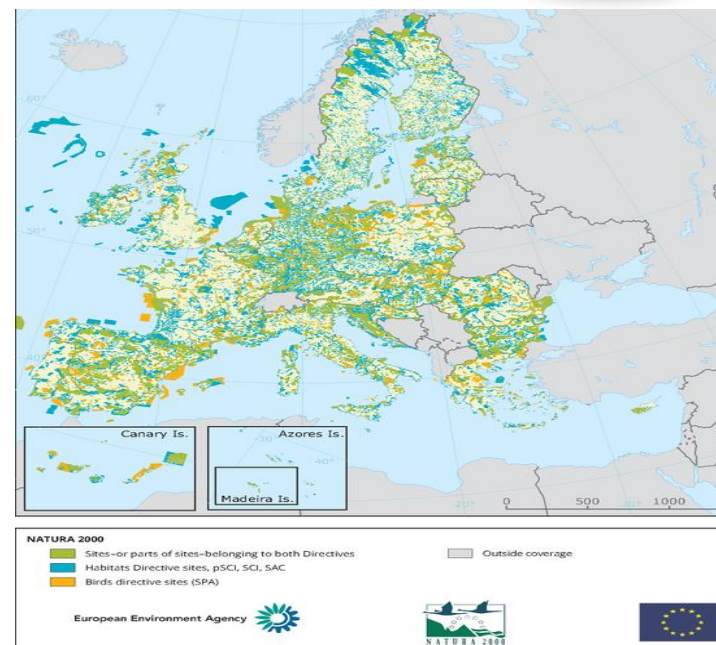
До 01.01. 2021 має бути 15%

**Частка заповідних територій в структурі
земельного фонду країн світу, %**

Країна/ група країн	% територій ПЗФ (2014)
ФРН	37,7
Словаччина	36,6
Польща	30,0
Норвегія	29,2
Великобританія	28,4
Іспанія	28,0
Угорщина	22,6
Чехія	21,1
Нідерланди	11,6
Країни ЄС	25,1
Світ в цілому	14,8

Складено на основі даних Світового Банку

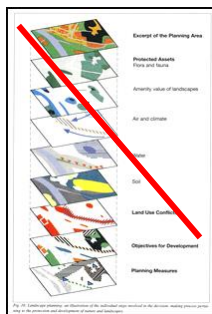
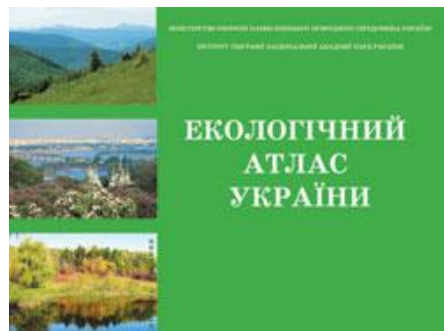
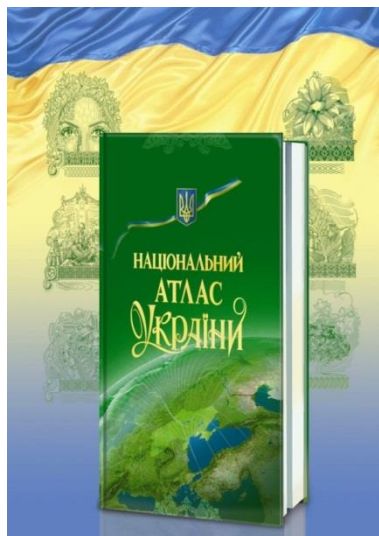

Екологізація територіального планування і екосистемні послуги

Дефіцити системи сучасного територіального планування

- Відсутність планів для всієї території планування, у відповідності з рівнями планування.
- Нестача комплексної аналітичної інформації про середовище і вартості його компонентів та виділів

Відсутність просторового базису оцінювання ЕСП

Оцінка екосистемних послуг: географічний підхід

Основні напрямки:

Картографування, формування баз даних

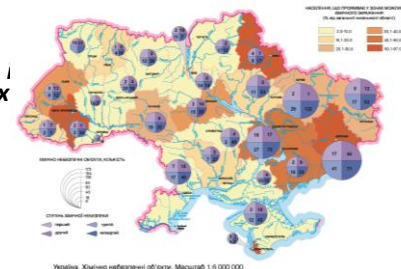
Екологізація територіального планування

Впровадження методичних наробок по сталому розвитку

Розробка індексів, в т.ч. – для моніторингу

Розробка освітніх програм

Атлас природних, техногенних, соціальних небезпек і ризиків надзвичайних ситуацій

- **Географія у впровадженні в територіальне планування інструментарію Ландшафтного планування і СЕО**
- **У державах Євросоюзу давно започаткували впровадження важливого для визначення стану і перспектив сталого розвитку територій ландшафтного (екологічно-орієнтованого) планування (ЛП), а також процедуру СЕО.**
- **На сьогодні правові засади територіального планування в Україні формуються в полі дії понад ста законодавчих актів (Конституція, Кодекси, Закони, Постанови Верховної Ради та Кабінету Міністрів, Накази Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства). В цілому законодавчу базу в сфері територіального планування та містобудівної діяльності можна вважати сформованою, хоча проблеми узгодження окремих законів, прийнятих в різні часові періоди, уніфікації вимог та формулювань, розмежування повноважень суб'єктів процесу залишаються актуальними і ця база має багато недоліків. Водночас, в рамках планування, досі не вдається вирішити питання збереження природних властивостей компонентів природи та ландшафтів в цілому.**

Ландшафтне планування: можливі сфери впровадження в Україні. Географічні аспекти

Забезпечення розвитку територій на засадах сталого розвитку

Поселенське проектування

Екологічна експертиза, стратегічна екологічна оцінка, оцінка впливів

Розміщення альтернативних джерел енергії

Землеустрій

Водоохоронне зонування

Організація природоохоронних територій

Заходи з адаптації до кліматичних змін

Проекти розвитку зеленого туризму

Матеріали проекту “Ландшафтне планування в Україні” Л.Г.Руденко, Е.А.Маруняк, С.А.Лісовський, А.Г.Голубцов, Ю.Н.Фаріон, В.М.Чехній

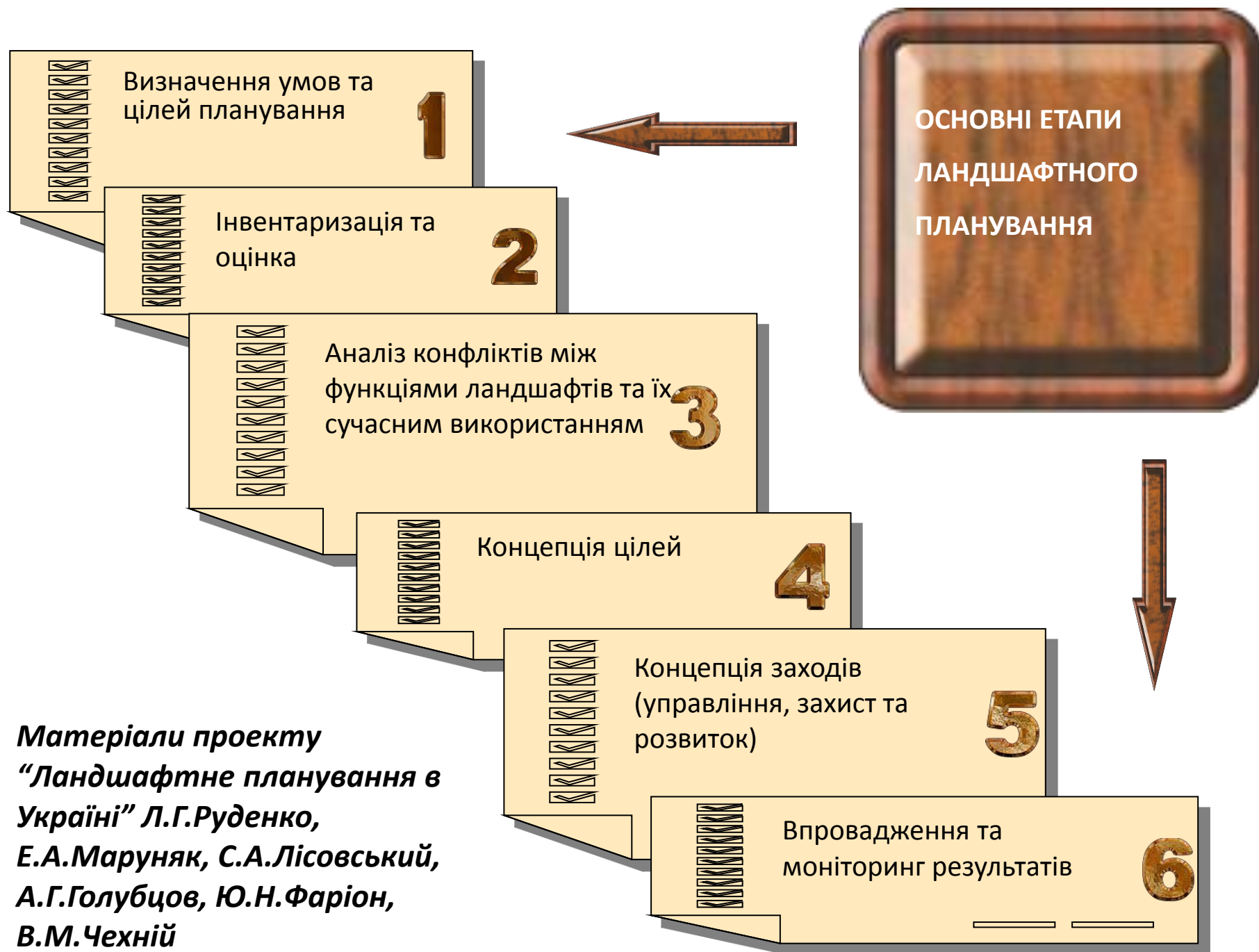
Об'єкт робіт з ландшафтного планування – Черкаська область України

Рівні:

- ландшафтна програма
(територія області, текст і карти м-б 1:200000)
- рамковий ландшафтний план
(територія одного чи декількох районів, текст і карти м-б 1:50000)
- ландшафтний план (текст і карти м-б 1:10000)

**Матеріали проекту “Ландшафтне
планування в Україні” Л.Г.Руденко,
Е.А.Маруняк, С.А.Лісовський, А.Г.Голубцов,
Ю.Н.Фаріон, В.М.Чехній**

**Матеріали проекту
“Ландшафтне планування в
Україні” Л.Г.Руденко,
Е.А.Маруняк, С.А.Лісовський,
А.Г.Голубцов, Ю.Н.Фаріон,
В.М.Чехній**

Ландшафтне планування дає змогу поєднати:

- Планування для сталого розвитку;**
- Планування регіонального розвитку;**
- Планування соціально-економічного розвитку.**

Виявлення конфліктів в процесі ландшафтного планування дає змогу їх узгодженого вирішення в процесі розробки і реалізації всіх інших видів планування

I. Конфликты между компонентами среды и природопользованием

Між різними видами природокористування:

- Структура посівів і ґрунти;
 - Низька врожайність, нижче потенційної;
 - Між охороною рідких видів і господарською діяльністю;
 - Між можливостями відновлення видів і виловом, полюванням;
 - Матеріали проекту "Ландшафтне планування в Україні" Л.Г.Руденко, Е.А.Маруняк, С.А.Лісовський, А.Г.Голубцов, Ю.Н.Фаріон, В.М.Чехній
- Промисловість і землекористування;
 - Ліс і землекористування;
 - Транспорт і землекористування;
 - Будівництво і природокористування

II. Потенциальные конфликты

	Места возможного строительства атомной электростанции		Сильносмытые почвы (конфликт между увеличением залесенности территории и сельскохозяйственным освоением земель)
	30-километровые зоны вокруг мест возможного строительства атомной электростанции		Земли, на которых возможно вторичное засоление почв
	Конфликт между разными видами природопользования (проектируемый Каневский биосферный заповедник)		Угроза возникновения чрезвычайных ситуаций вследствие аварий на трубопроводах
	Угроза усиления химического и шумового загрязнения (проектируемые европейские транспортные коридоры)		

- **Передача території під охорону і узгодження з власниками;**
- **Розвиток гірничодобувної промисловості і цілей збереження біорізномайття ;**
- **Зіткнення інтересів розвитку гідроенергетики і землекористування.**
- **Зменшення кількості населених пунктів**
- **Туризм і землекористування;**
- **Будівництво і природокористування**

Матеріали проекту “Ландшафтне планування в Україні” Л.Г.Руденко, Е.А.Маруняк, С.А.Лісовський, А.Г.Голубцов, Ю.Н.Фаріон, В.М.Чехній

Ландшафтная программа. Черкасская область КОНФЛИКТЫ

Матеріали проекту “Ландшафтне планування в Україні” Л.Г.Руденко, Е.А.Маруняк, С.А.Лісовський, А.Г.Голубцов, Ю.Н.Фаріон, В.М.Чехній

I. Конфликты между компонентами среды и природопользованием

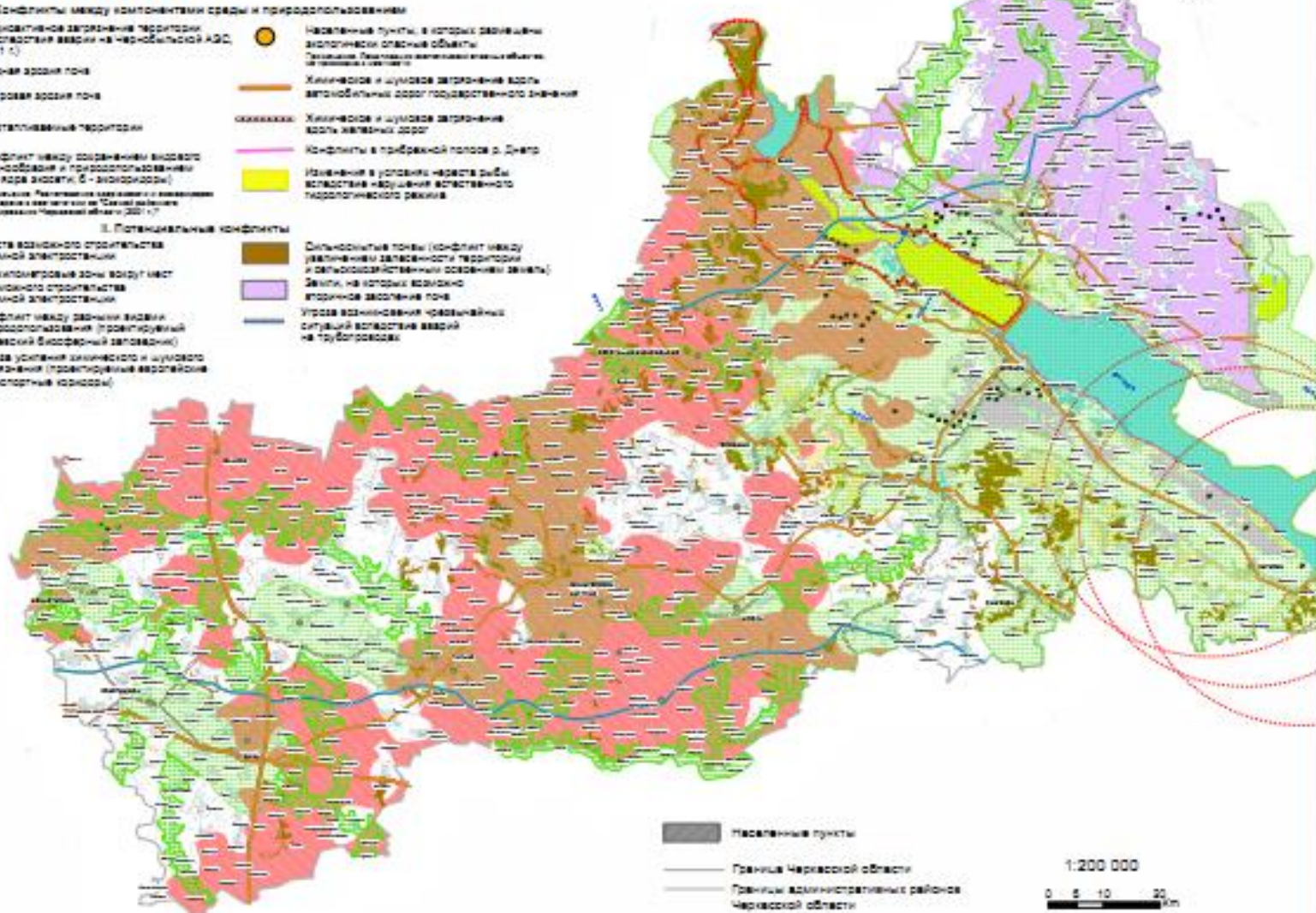
- Радиационное загрязнение территории (последствия аварии на Чернобыльской АЭС, 2011 г.)
- Бодная эрозия почв
- Ветровая эрозия почв
- Подтапливаемые территории
- Конфликт между освоением водного ресурса и природопользованием (а - вода эрозия; б - эрозия)

- Населенные пункты, в которых расположены экологически опасные объекты (Технология: Производство химических веществ, отходов, отходов и отходов)
- Химическое и шумовое загрязнение вдоль автомобильных дорог государственного значения
- Химическое и шумовое загрязнение вдоль железных дорог
- Конфликты в прибрежной полосе р. Днепр
- Изменение в условиях нереста рыбы вследствие нарушения естественного гидрологического режима

II. Потенциальные конфликты

- Места возможного строительства атомной электростанции
- 20-километровые зоны вокруг мест возможного строительства атомной электростанции
- Конфликт между развитием природопользования (проектируемый Каневский биосферный заповедник)
- Угроза усиления химического и шумового загрязнения (проектируемые европейские транспортные коридоры)

- Олигархические почвы (конфликт между увеличением застроенности территории и сельскохозяйственным освоением земель)
- Земли, на которых возможно вторичное засоление почв
- Угроза возникновения чрезвычайных ситуаций вследствие аварий на трубопроводах

- Населенные пункты
- Граница Черкасской области
- Границы административных районов Черкасской области

1:200 000

0 5 10 20 km

Стратегічна екологічна оцінка та імплементація екологічної складової у територіальне планування і географія

Починаючи з 2001 р. процедура здійснення стратегічної екологічної оціни законодавчо закріплена як обов'язкова в країнах ЄС Директивою 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих (планів і програм на навколишнє середовище, ухваленою Європейським парламентом і Радою Європейського Союзу 21 червня 2001 р.

Стаття 1.

Мета Директиви полягає в забезпеченні високого рівня охорони навколишнього природного середовища та сприянні інтеграції екологічних міркувань при підготовці та ухваленні проектів та програм з метою забезпечення сталого розвитку, шляхом здійснення відповідно до вимог цієї Директиви, оцінювання стану навколишнього природного середовища при впровадженні окремих проектів та програм, які можуть мати значний вплив на стан навколишнього природного середовища [25].

Стаття 11. (Зв'язок з іншим законодавством Співтовариства):

1. Екологічна оцінка, проведена згідно з цією Директивою, повинна не завдавати шкоди будь-яким вимогам згідно з Директивою 85/337/ЄЕС і будь-яким іншим вимогам права Співтовариства.

2. Для планів і програм, щодо яких зобов'язання проводити оцінку впливу на навколишнє середовище впливає одночасно з цією Директиви та іншого законодавства Співтовариства, держави-члени можуть забезпечити координовані чи спільні процедури, що задовольняють вимоги відповідного законодавства Співтовариства, з метою, зокрема, запобігти подвійному проведенню оцінки.

3. Для планів і програм, що мають спільне фінансування Європейським Співтовариством, екологічна оцінка згідно з цією Директивою, проводиться згідно з спеціальними положеннями відповідного законодавства Співтовариства.

- Підсумки проведення процедури СЕО можуть бути узагальнені наступним чином: підготовлений екологічний звіт в якому визначені ймовірні суттєві впливи на навколишнє середовище і обґрунтовані альтернативи пропонованій плану або програми. Громадські та природоохоронні органи мають отримати інформацію та консультації щодо проекту плану чи програми та підготовленої екологічної доповіді. Що стосується планів і програм, які можуть мати значний вплив на навколишнє середовище в іншій державі, держави, на території якої план або програма готується, повинні проконсультуватися з цією державою/ державами .
- Зазначені положення Директиви, в якості базових були розвинуті в Протоколі про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо).
- Для України особливо важливо, що протокол був затверджений 21 травня 2003 року в м. Києві, на 5-й Всеєвропейській конференції міністрів охорони навколишнього середовища «Довкілля для Європи». У зв'язку з цим в літературі можна зустріти його назву, як Київський Протокол. Документ набув чинності 14 липня 2010 р. Україна ратифікувала цей документ тільки першого липня 2015 року.

Директива №2001/42/ЕС: ЗОБОВ'ЯЗАННЯ України

В період 3х р з моменту вступу угоди в дію, мають бути виконані наступні зобов'язання:

Прийняття національного законодавства і визначення уповноваженого органа (органів);

Встановлення процедури визначення планів та програм, які вимагають СЕО і вимог щодо того, що вони підлягають такій оцінці (ст. 3);

Встановлення процедури консультацій з органами , що відповідальні за охорону навколишнього середовища і процедури консультацій з громадськістю. (ст. 6);

Додотримання домовленостей з сусідніми країнами щодо обміну інформацією і проведення консультацій (ст. 7).

Проекти SEO в Україні

- В контексті впровадження екологічної складової в практику територіального планування у 2010-2014 рр. в Інституті географії вперше в Україні виконано спільний німецько-український проект «Ландшафтне планування в Україні» (на прикладі Черкаської області) . Згодом він отримав продовження у проекті безпосередньо зорієнтованому на розробку методології інтеграції екологічних вимог та міркувань у територіальні плани, зокрема і проведення процедури SEO

Назва проекту, рік	Результати робіт	Джерело підтримки
«ПроєвантатарозвитокпотенціалуSEO» (2006)	Національна Стратегія для впровадження SEO та реалізації вимог SEO Протоколу ЄЕК ООН: Україна	ЄвропейськаВісномінаКовидООН
«Інтегрованестратегієплануванняї стратегієасоціанаєкологічного природного середовищавАвтономній РеспубліціКрим»(2006-2009рр.)	Стратегії стійкого розвитку Першотравневого, Бахчисарайського, Джанкойського та Радянського районів АР Крим на період до 2017–2020 рр. Звіт SEO стратегії розвитку Бахчисарайського району АРК	Програма розвитку та інтеграції Криму (ПРІК) ПРООН
«Місцевий економічний розвиток міст України»	при розробленні стратегічних планів розвитку Дніпропетровська, Кривого Рогу, Нікополя, Павлограда, Дрогобича	Кадрова агенція міжнародного розвитку (CDA)
Розроблення та впровадження публічної політики SEO (2011–2012 рр.)	SEO проекту Регіональної програми інноваційного розвитку Львівської області	Кадрова агенція міжнародного розвитку (CDA)
«Регіональне регулювання та розвиток»	Впровадження елементів SEO при розробленні «Стратегії регіонального розвитку Запорізької області на період до 2015 р.», перегляді «Комплексної стратегії розвитку Дніпропетровської області на період до 2015 р.», «Стратегії регіонального розвитку Хмельницької області на період до 2015 р.»	Кадрова агенція міжнародного розвитку (CDA)
Програма фінансування альтернативної енергетики в Україні (2011-2012 рр.)	Стратегічний аналіз програми фінансування ЄБРР альтернативної енергетики в Україні	ЄБРР
«Інтеграція екологічних вимог до плану територіального планування України» (2014-2016 рр.)	Звіт SEO схеми територіального планування Черкаської області	Програма консультативної допомоги державам Центральної та Східної Європи, Кавказького регіону та Центральної Азії

3 проекту Стратегії сталого розвитку України на період до 2030 року

Освітні і просвітницькі Інструменти

Збалансоване суспільство є суспільством знань. Для розв'язання численних проблем розвитку будуть потрібні нові знання, уміння та компетентності, необхідні для глибокого розуміння складних проблем і вирішення взаємопов'язаних питань суспільного життя. Необхідно залучати вищі навчальні заклади та інститути НАН України, інші науково-дослідні та інформаційно-аналітичні центри до вивчення та обґрунтування шляхів розв'язання регіональних екологічних, соціальних та економічних проблем.

Необхідно сприяти імплементації Стратегії ЄЕК ООН освіти для сталого розвитку в систему освіти України шляхом запровадження в Стандарти освіти всіх рівнів і спеціальностей загальних компетентностей з розуміння проблематики переходу суспільства до сталого розвитку. Університети та інші навчальні заклади повинні забезпечувати підготовку кваліфікованих фахівців з необхідними компетентностями для розробки і використання новітніх технологій, які забезпечують перехід суспільства до сталого розвитку.

Освіта є однією з передумов досягнення сталого розвитку і найважливішим інструментом ефективного управління та обґрунтованого прийняття рішень. Питання сталого розвитку необхідно інтегрувати в систему професійної освіти державних службовців і освітян.

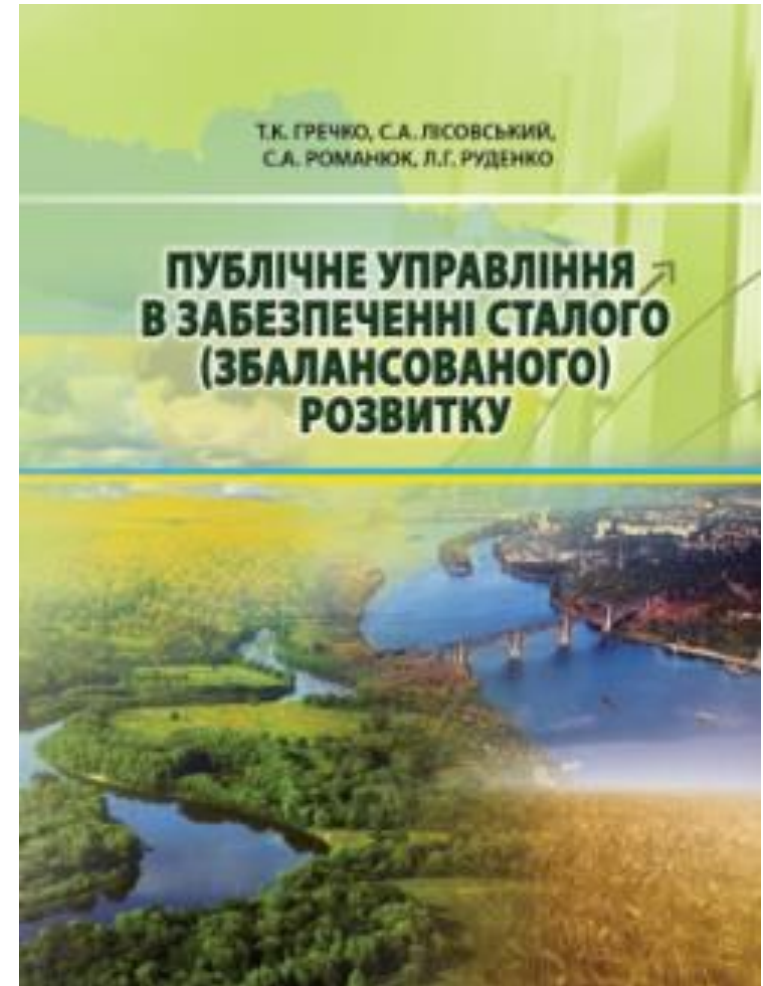
Забезпечити інтеграцію питань сталого розвитку в систему дошкільної, шкільної, позашкільної, середньої, вищої та неформальної освіти.

Це видання підготовлено в рамках реалізації проекту «Інтеграція положень Конвенцій Ріо у національну політику України», який випроваджує Програма розвитку ООН в Україні (ПРООН) за підтримки Глобального екологічного фонду (ГЕФ).

Рекомендовано до друку Вченою радою Національної академії державного управління при Президентові України (протокол №223/4-7 від 28.05.2015 р.)

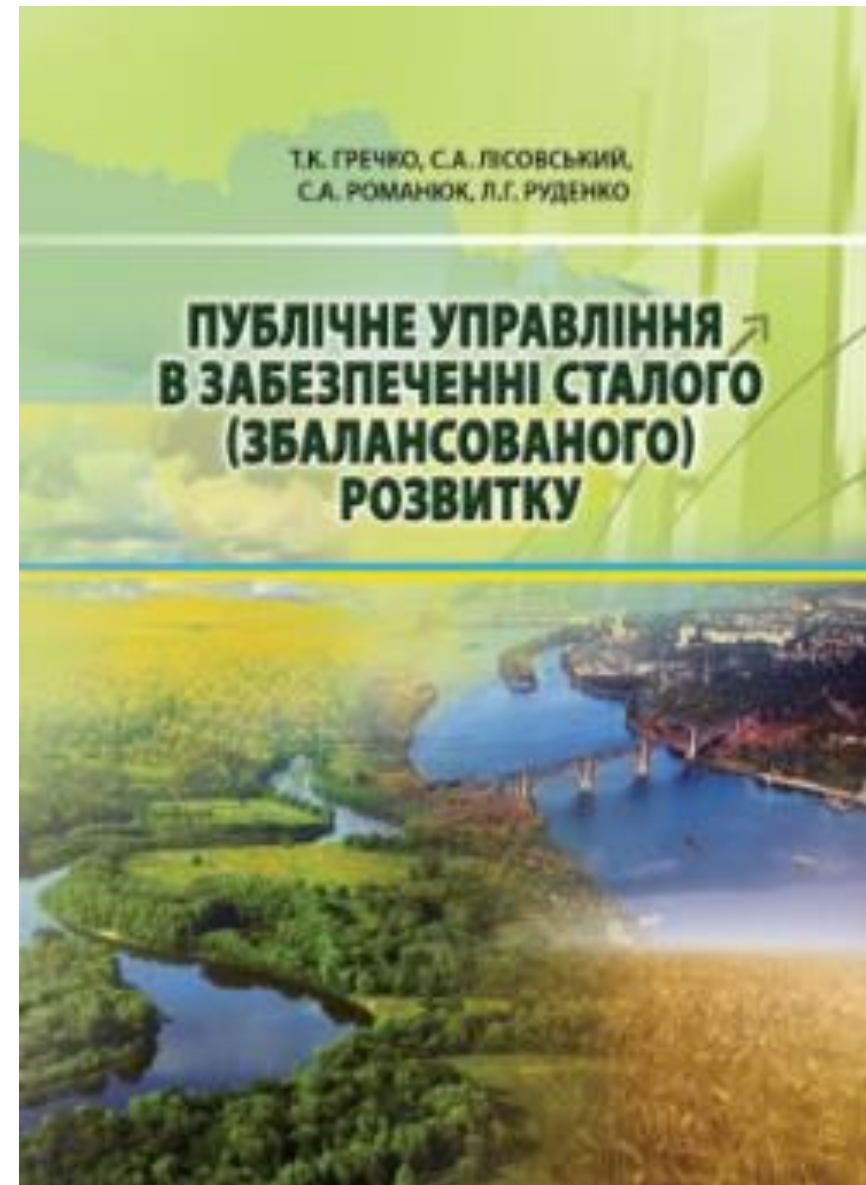
та Вченою радою Інституту географії НАН України (протокол № 6 від 09.09.2015 р.)

<https://igu.org.ua/uk/monograph>

У навчальному посібнику висвітлено поняття «сталий (збалансований) розвиток», генезис формування засад сталого (збалансованого) розвитку; проаналізовано системи індикаторів, що застосовуються для відображення різноманітних аспектів сталого (збалансованого) розвитку та відповідної політики; здійснено аналіз публічного управління у впровадженні політики сталого (збалансованого) розвитку, застосування механізмів горизонтальної та вертикальної координації органів влади; розглянуто моделі, методи та вимоги до прийняття управлінських рішень при формуванні та реалізації політики сталого (збалансованого) розвитку.

Навчальний посібник адресований слухачам системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців, а також усім, хто виявляє інтерес до публічного управління при формуванні й реалізації політики сталого (збалансованого) розвитку, у тому числі працівникам органів виконавчої влади, представникам органів місцевого самоврядування, науковцям.

<https://igu.org.ua/uk/monograph>

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ЖИТТЯ НА ПЛАНЕТІ У НЕБЕЗПЕЦІ

1.1. Криза у взаємовідносинах суспільства і природи та її суть

1.2. Пошуки виходу: основні завдання

Частка використаної води
(у % до запасів по регіонах світу, 2005 р.

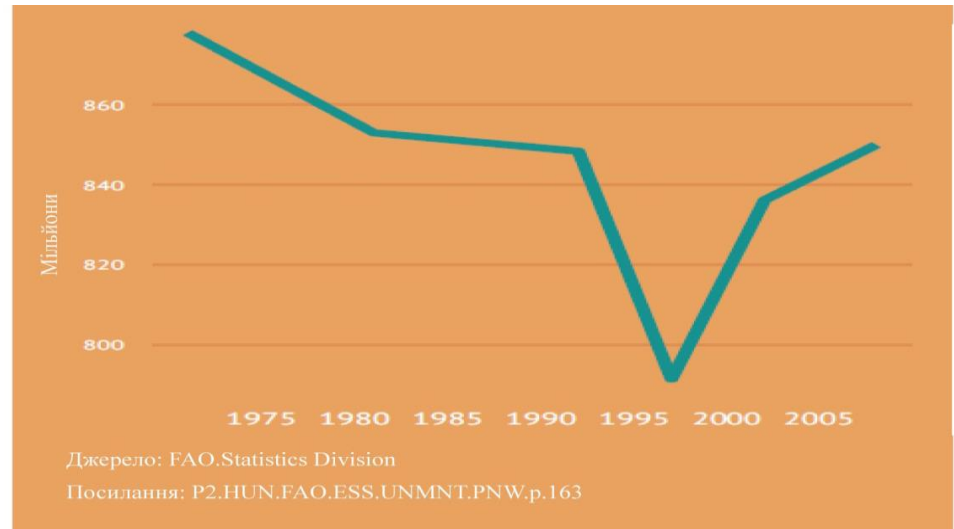
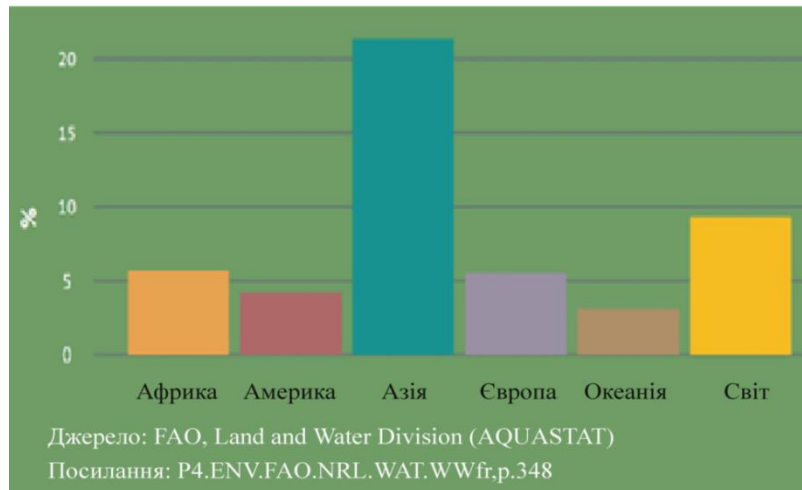

Рис. 1.1.5. Світ. Кількість людей, що недоїдають, млн. осіб

<https://igu.org.ua/uk/monograph>

РОЗДІЛ 2. ПАРАДИГМА СТАЛОГО (ЗБАЛАНСОВАНОГО) РОЗВИТКУ

- 2.1. Витоки концепції сталого (збалансованого) розвитку
- 2.2. Форум Ріо-92 та його рішення
- 2.3. Глобальні конвенції ООН та стан їх імплементації в Україні
- 2.4. Мета й основні принципи концепції сталого (збалансованого) розвитку
- 2.5. Міжнародні форуми після Ріо-92 та їх рішення

<https://igu.org.ua/uk/monograph>

***Володимир
Іванович
Вернадський***

Денніс Медоуз

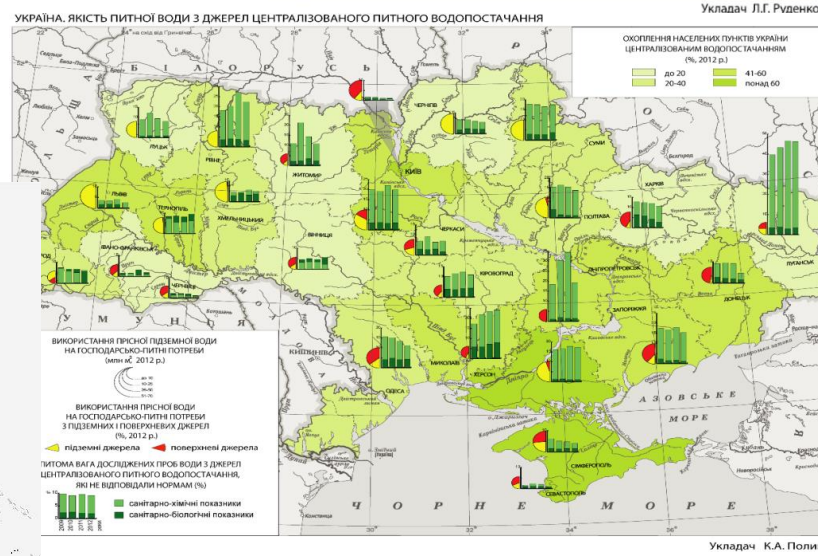
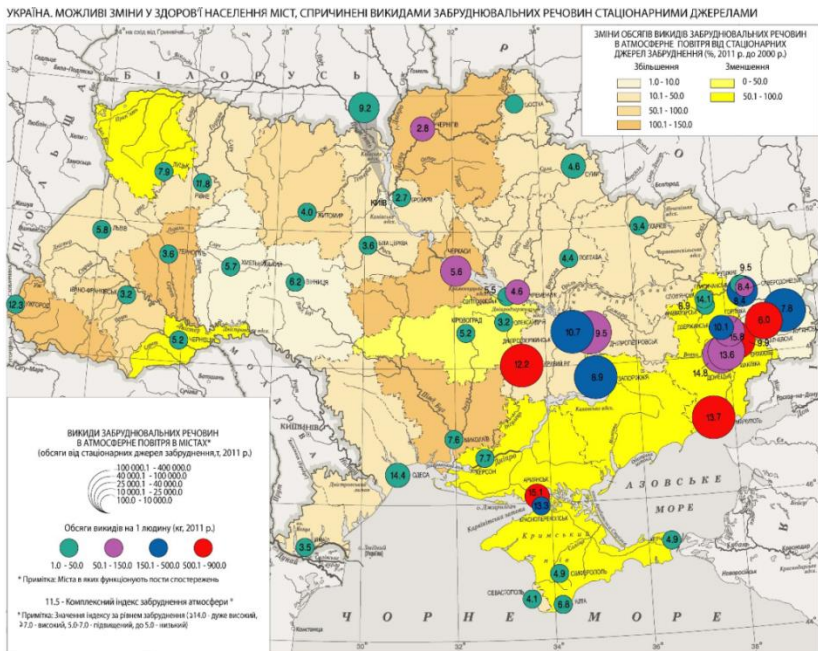
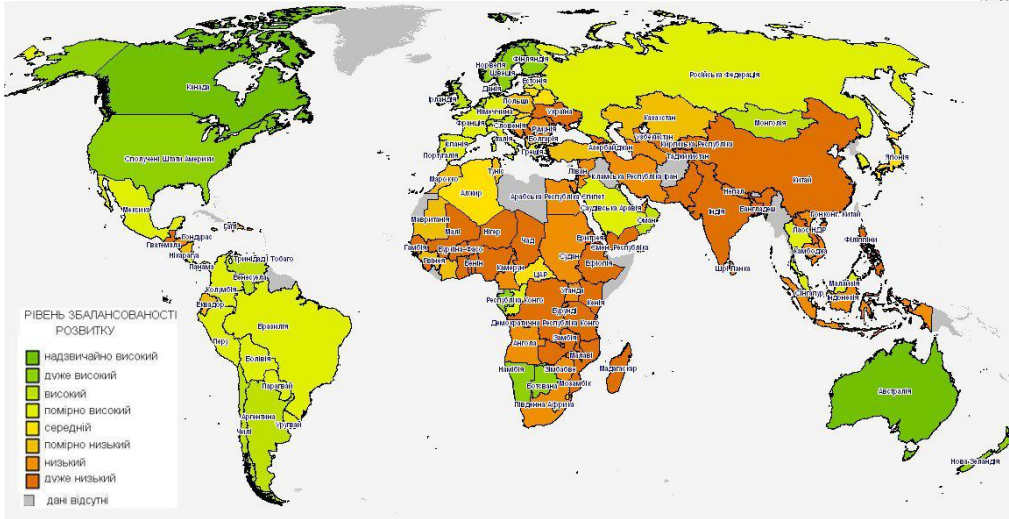

***Гру Гарлем
Брундтланд***

РОЗДІЛ 3. УКРАЇНА: ОЦІНКА СТАНУ СПРАВ У ВИМІРАХ СТАЛОГО (ЗБАЛАНСОВАНОГО) РОЗВИТКУ

- 3.1. Тенденції змін основних властивостей компонентів Природи
- 3.2. Наслідки взаємодії суспільства і природи в Україні
- 3.3. Індикатори сталого (збалансованого) розвитку 3.3.1. Поняття «індикатори сталого (збалансованого) розвитку».
- Системи індикаторів. Інтегральні індикатори
- 3.3.2. Варіативність індикаторів сталого (збалансованого) розвитку
- 3.3.3. Контекст-індикатори, що характеризують диспропорції розвитку
- 3.3.4. Інтегрований підхід до визначення контекст-індикаторів сталого (збалансованого) розвитку
- 3.3.5. Концепція формування програмних індикаторів

<https://igu.org.ua/uk/monograph>

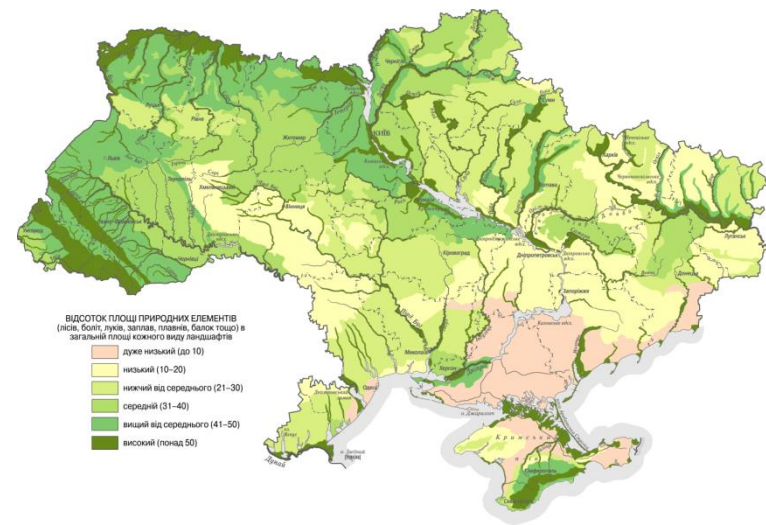
РОЗДІЛ 4. ПОТЕНЦІЙНІ РЕСУРСИ ТА ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ (ЗБАЛАНСОВАНОГО) РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

4.1. Ресурси забезпечення сталого
(збалансованого) розвитку України

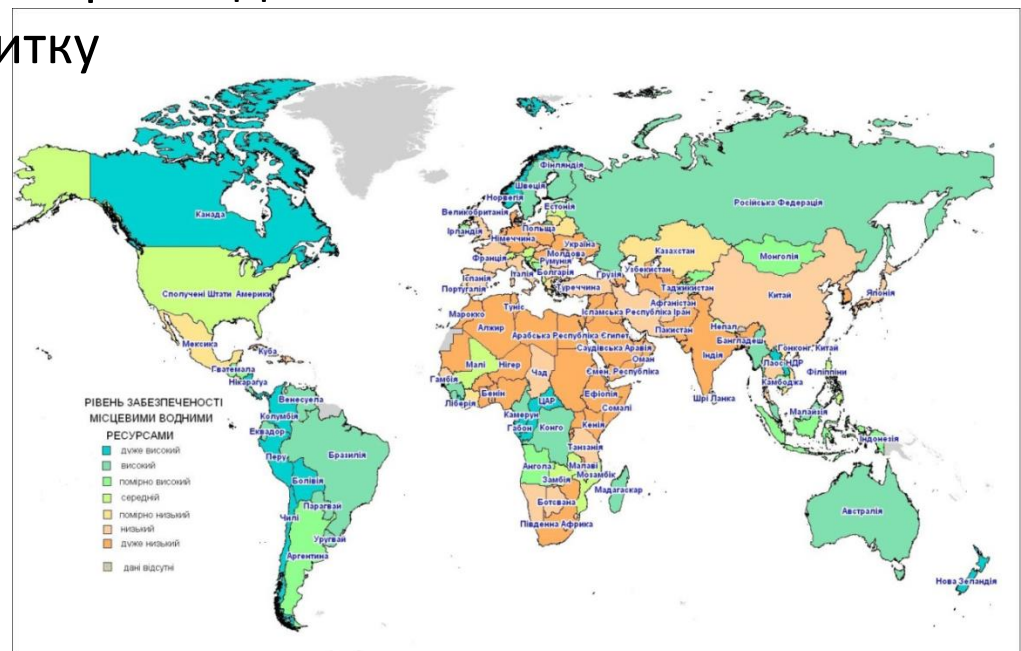
4.2 Основні завдання переходу України до
сталого (збалансованого) розвитку

*Забезпеченість країн
світу місцевими
водними
ресурсами*

<https://igu.org.ua/uk/monograph>

**Україна. Стан сучасних
природних ландшафтів**

РОЗДІЛ 5. ФОРМУВАННЯ МАЙБУТНЬОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: СТАН ТА ПРОБЛЕМИ

5.1. Міжнародні угоди, до яких приєдналась Україна

5.2. Концепція, Стратегія та Національний план дій

щодо переходу до сталого (збалансованого) розвитку

5.3. Механізми, етапи та очікувані результати імплементації програмних заходів переходу до сталого (збалансованого) розвитку

<https://igu.org.ua/uk/monograph>

Цілі запропонованої Концепції сталого (збалансованого) розвитку України

Ціль 1. Припинення деградації довкілля та перехід до збалансованого природокористування

Ціль 2. Формування нової моделі економіки на засадах невиснажливого відновлювального природокористування

Ціль 3. Поліпшення якості життя населення України

Ціль 4. Формування суспільної свідомості, світогляду населення України на засадах сталого розвитку

Ціль 5. Формування нормативно-правової та інституційної бази забезпечення сталого розвитку

Ціль 6. Збереження національних цінностей і традицій природокористування

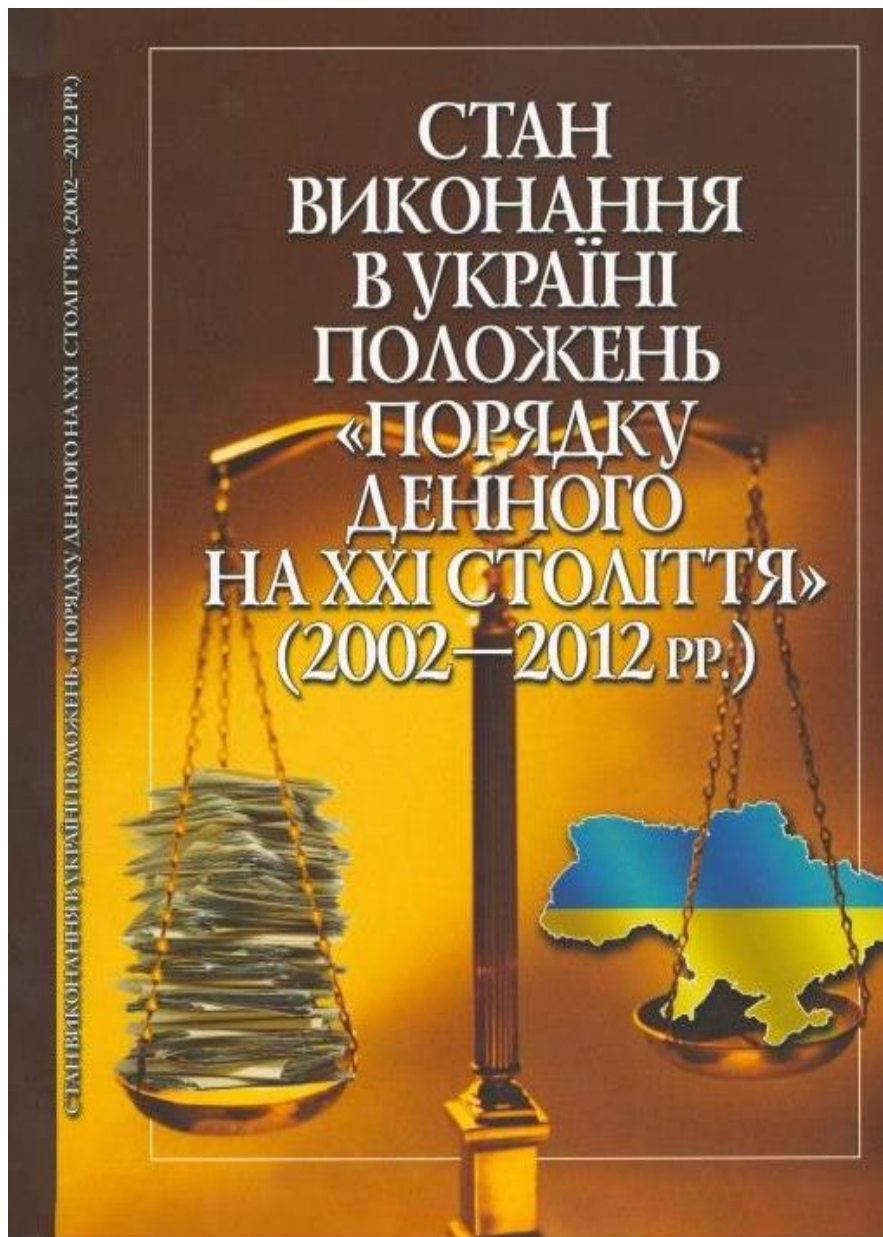
Ціль 7. Захист національних інтересів України в процесі глобалізації

Ціль 8. Забезпечення участі всіх заінтересованих сторін у формуванні та реалізації політики сталого розвитку

Ціль 9. Формування та впровадження регіональної політики сталого розвитку

В 2012 р., в Інституті географії на замовлення Міністерства охорони навколишнього виконана НДР з підготовки Національної доповіді України «Про стан виконання положень "порядку денного на XXI століття" за десятирічний період

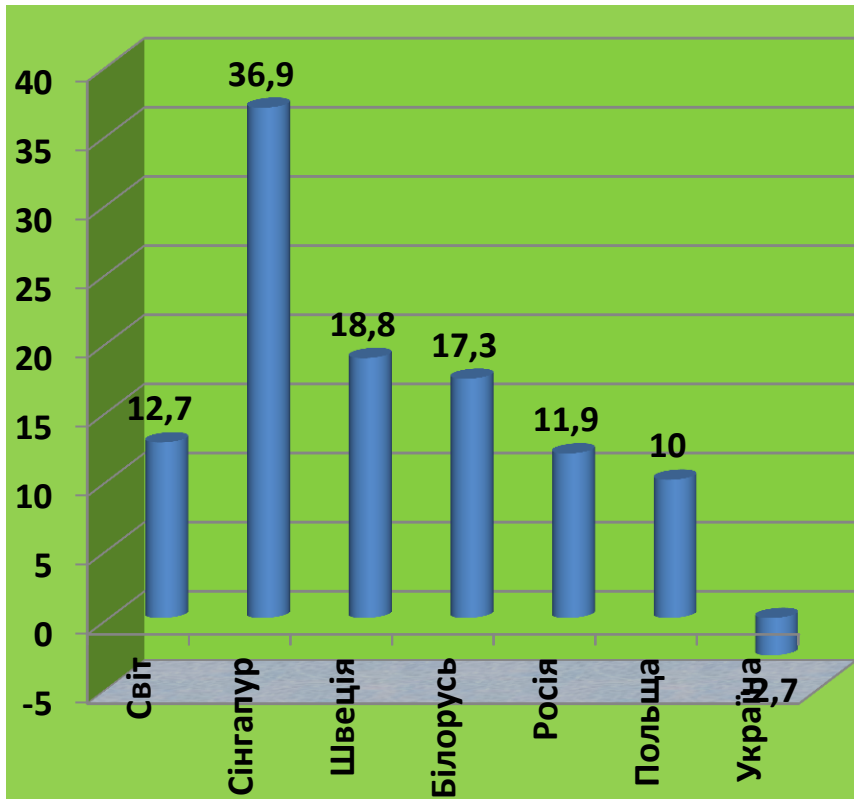
Здійсненню роботи і виваженій оцінці стосовно імплементації сталого розвитку сприяло залучення до даної роботи фахівців Інститутів НАН України, що підготували Концепцію сталого розвитку України (Інститут географії, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень, Інститут проблем природокористування та екології), фахівців провідного інституту з проблем демографії (Інститут демографії та соціальних досліджень) та фахівців Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління.

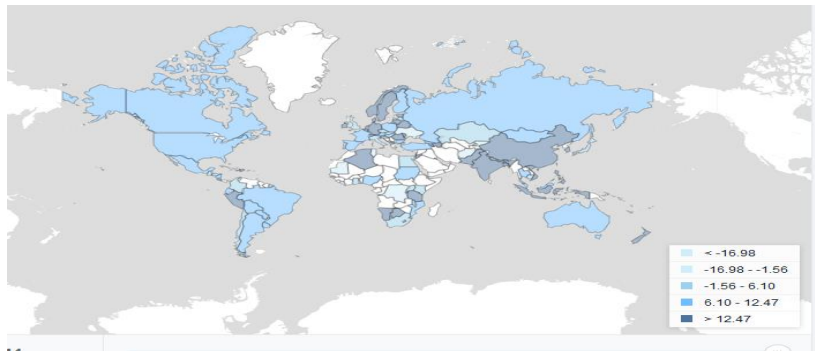
Готуючись до саміту «Ріо + 20» в 2012 р. фахівці Інституту географії за участю представників інших установ та громадських організацій в ініціативному порядку та узгодженням з Програмою Розвитку ООН в Україні підготували «Проект доповіді України до конференції ООН зі сталого розвитку «Ріо + 20»

Україна не має Концепції і Стратегії сталого розвитку.

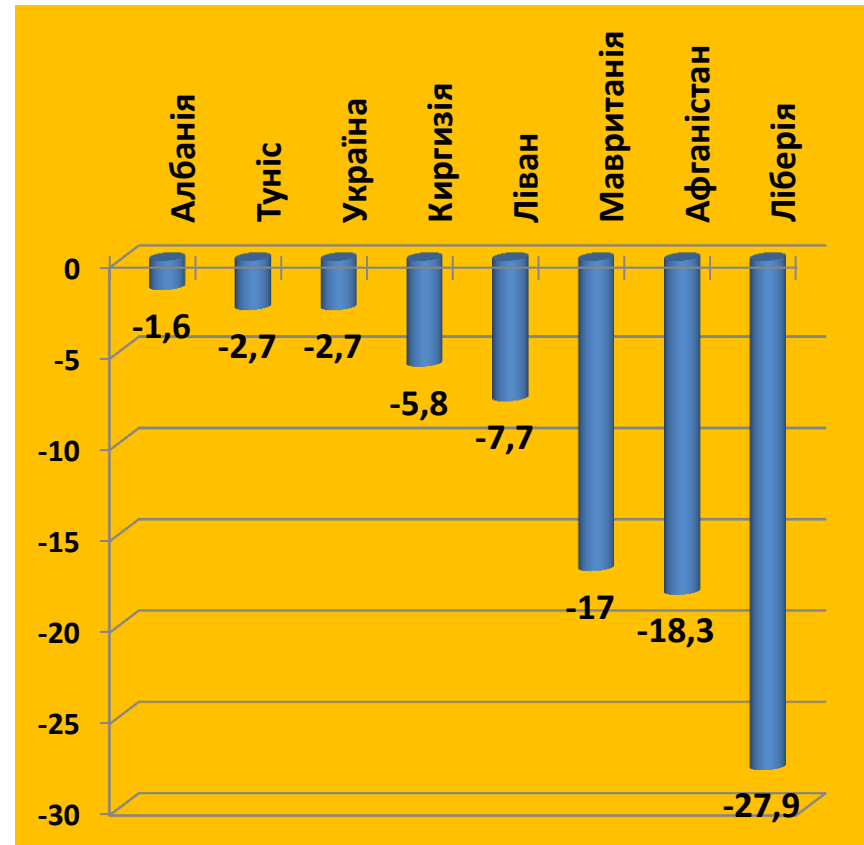
Світ, окремі країни, Україна, 2014 р.

Світ, окремі країни, показник адаптованих чистих заощаджень, 2014 р.

Побудовано на основі даних джерела:
<http://data.worldbank.org/indicator/NY.ADJ.SVNG.GN.ZS>

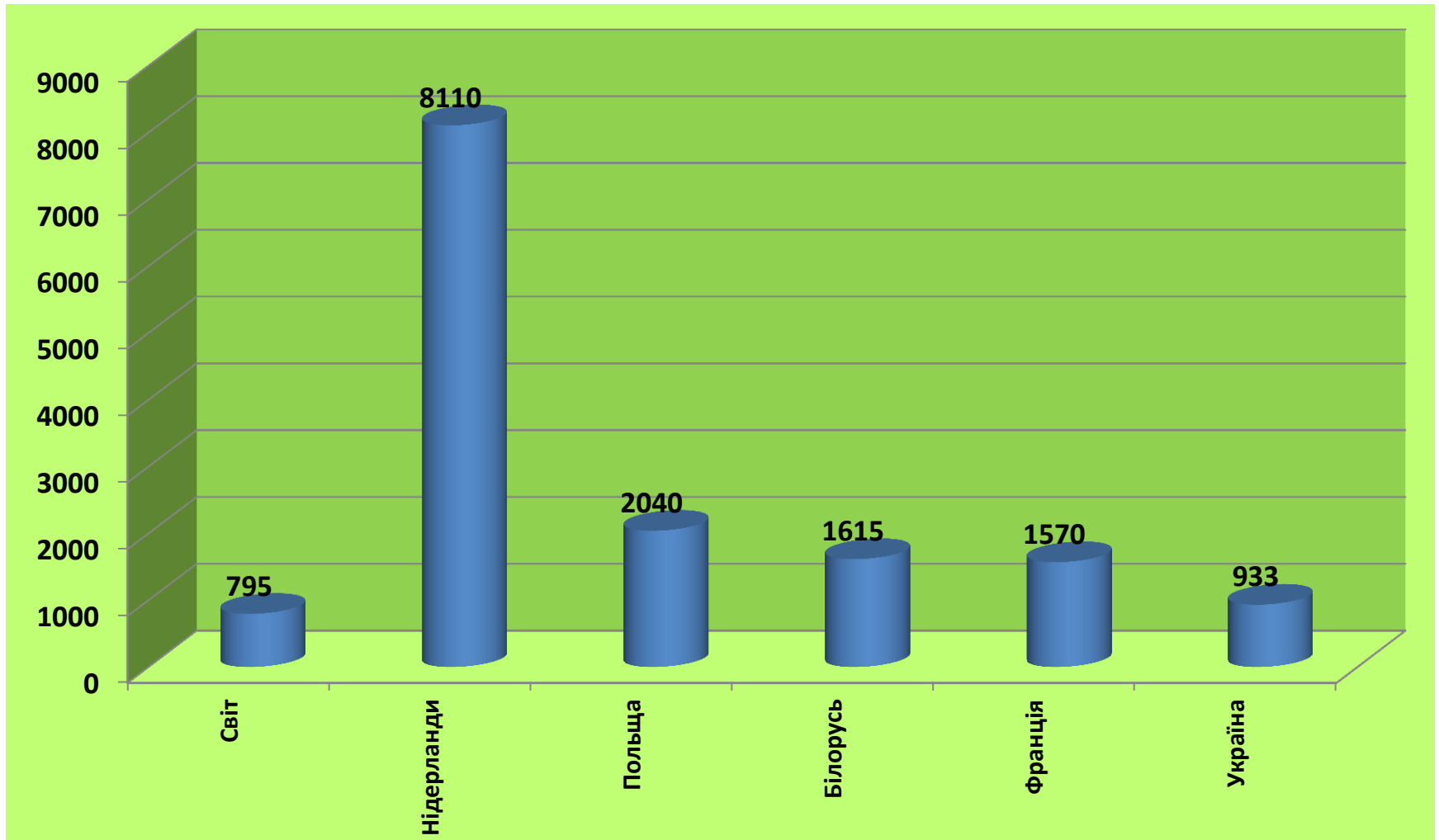
Країни світу з від'ємним значенням показника, 2014

Україна не має Концепції і Стратегії сталого розвитку.

Світ, окремі країни. Виробництво сільськогосподарської продукції на одиницю сільськогосподарських земель, дол/га, 2014 р.

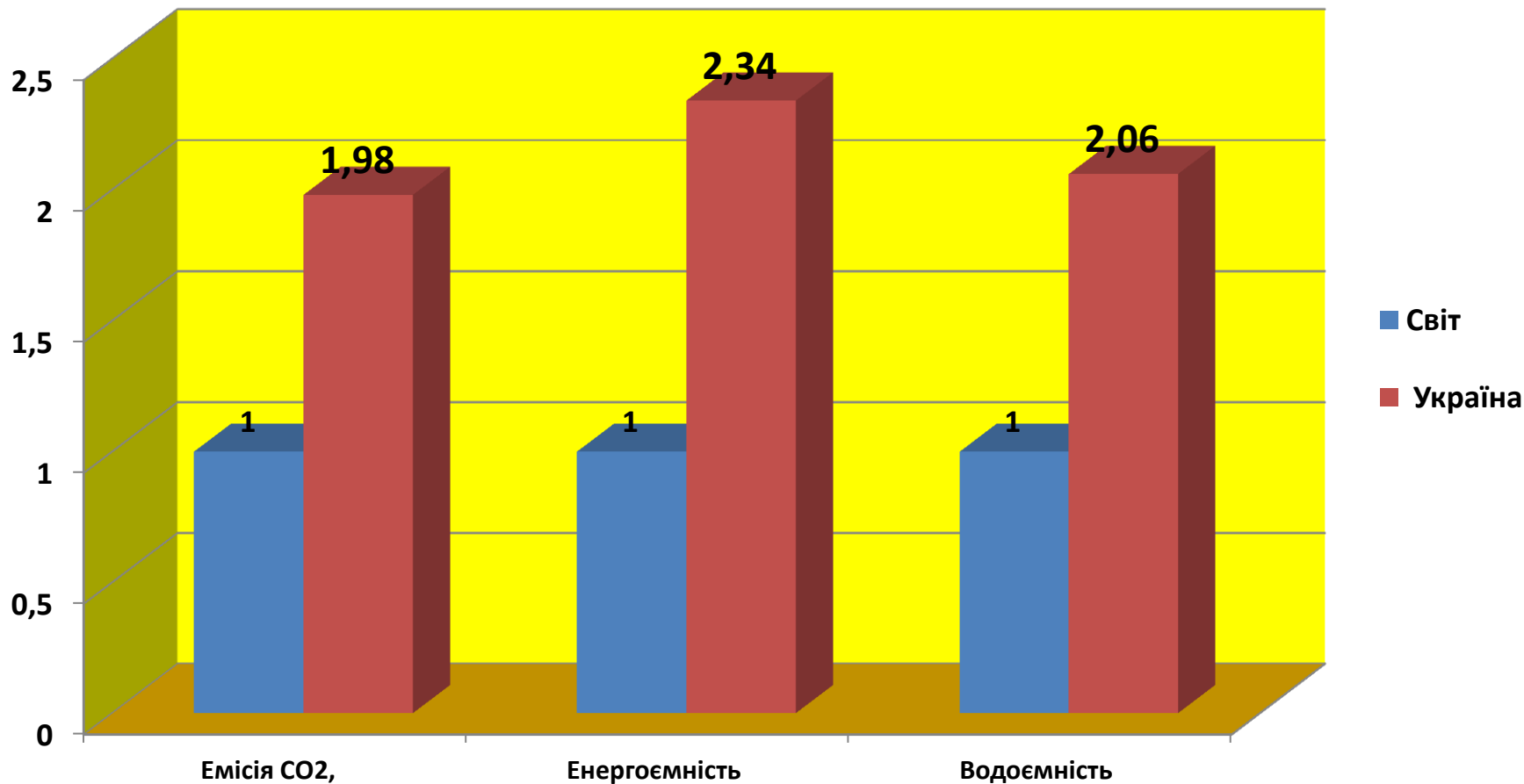
Розраховано за джерелами: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>;
<http://data.worldbank.org/indicator/NV.AGR.TOTL.ZSCr>; <http://data.worldbank.org/indicator/AG.LND.AGRI.ZS>

Україна не має Концепції і Стратегії сталого розвитку.

Україна, показники індексів природоємності ВВП до світового рівня, 2013.

Розраховано за даними джерела: <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>

Україна не має Концепції і Стратегії сталого розвитку.

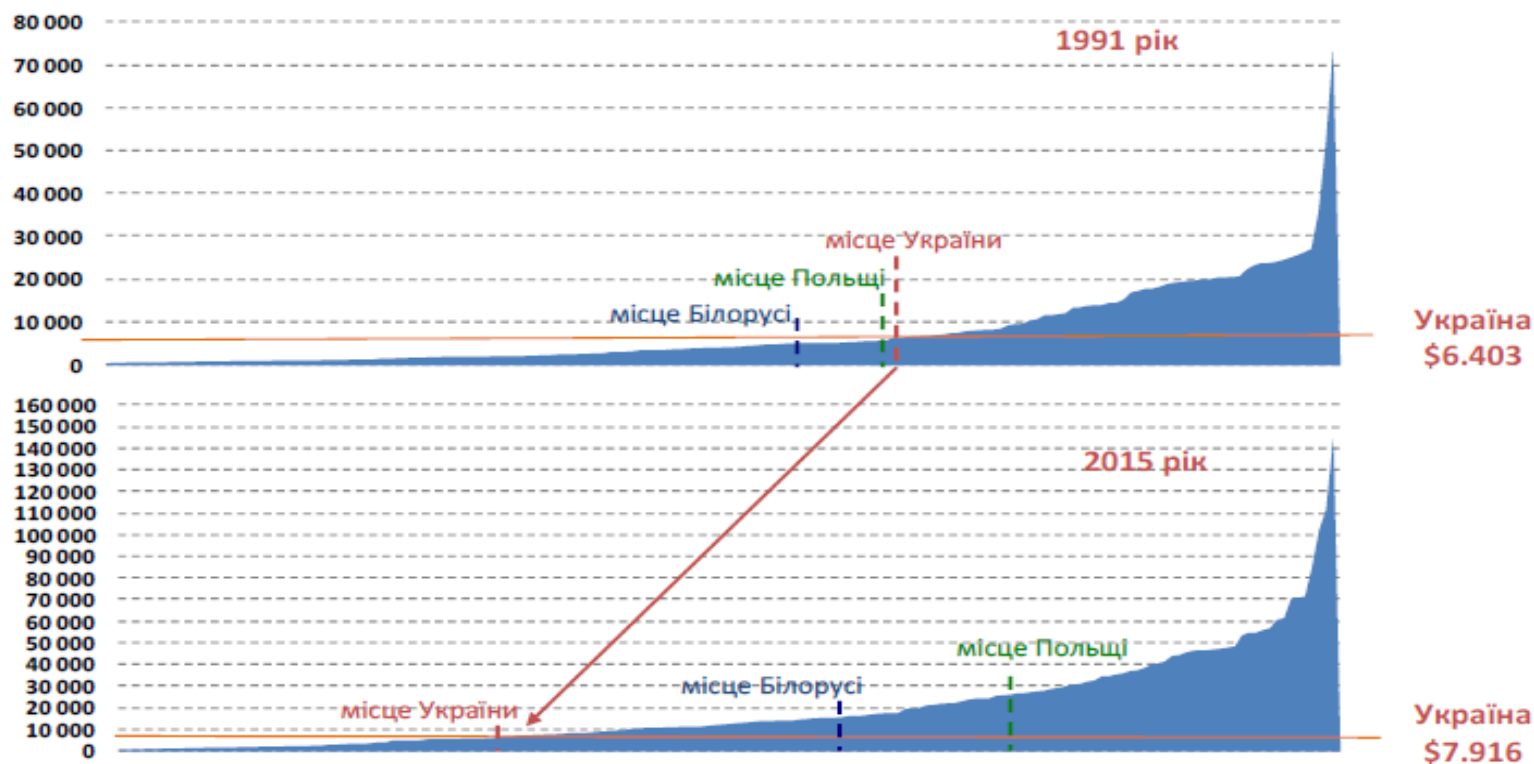
4

Місце України в світовій економіці.
Суттєва деградація за 25 років.

UKRAINIAN
INSTITUTE
FOR THE FUTURE

Розподіл ВВП на душу населення країн світу

Джерело: Світовий банк

Джерело: Анатолій Амелін: Економічні результати 25 років незалежності України

Замість висновків:

Зазначимо, що в Україні, за різних причин, спостерігається різне ставлення до основної парадигми розвитку у XXI столітті.

На жаль, в державі до цього часу немає Концепції, Стратегії і Плану дій щодо переходу до сталого розвитку, впровадження принципів сталого розвитку в практику. Однак, ми повинні усвідомити, що без розв'язання проблем взаємовідносин суспільства і природи неможливо забезпечити майбутнє.

Географія має значний потенціал для впровадження основних положень сталого розвитку в державі, зокрема шліхом розробки наукового) забезпечення концепції сталого розвитку(її просторових аспектів, впровадження інструментарію ЛП та СЕО у територіальне планування, опрацюванні комплексу питань щодо реалізації потенціалу ЕСП в Україні.

Дякую за увагу